

Funktionshinderspekter överallt

Det finns funktionshinderspekter i nästan allting. Jag ska ta några exempel:

År 1842 infördes den allmänna folkskolan, med skolplikt 1882. Fast det är ju inte sant, folkskolan vara inte allmän, många barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar fick ingen undervisning. Döva barn fick skolplikt 1889, blinda barn 1896, ”bildbara” utvecklingsstörda 1944, rörelsehindrade barn 1962 (!) och gravt utvecklingsstörda barn 1968. Om man hoppar över den delen av historien får man en felaktig bild av den ”allmänna folkskolan” och alla barns rätt till utbildning.

År 1921 var den allmänna rösträtten införd och det innebar demokratins genombrott i Sverige. Så brukar vi säga. Men inte heller det är sant. Den som satt i fängelse fick inte rösta, den som var omhändertagen av fattigvården fick rösträtt 1945 och först 1989 fick alla medborgare rösträtt, när omyndigförklaringen upphörde.

De här två exemplen visar hur ofta vi ”förfalskar” vår historieskrivning. Ofta sker det omedvetet, men ibland är det nog faktiskt mycket medvetet. Det speglar åsikten att det som är ”normalt” är det som räknas, men det andra som verkar udda kan man hoppa över. I själva verket medverkar man då till inställningen att alla människor inte har lika värde, vilket i sin tur betyder att man osynliggör ganska många medborgares liv och historia. Om man inte ens orkar eller vill skildra hur livet varit och är för många människor i vårt land, hur kan man

då hävda alla människors lika värde? Det betyder helt enkelt att man fortsätter att diskriminera.

Det finns fler exempel ur museernas värld. Om man skildrar boendeförhållanden under en viss epok, hur ofta tar man då med hur människor på institutioner bodde? Eller om man visar högreståndsmiljöer, tar man då med att det ofta hände att man gömde någon ”opassande” familjemedlem i de inre rummen? I början på 1900-talet fanns det till exempel ett hundratal våningar på Östermalm i Stockholm där familjer gömde sina psykiskt utvecklingsstörda i delar av våningarna som aldrig visades upp.

Villkoren har många gånger varit väldigt olika för personer med funktionsnedsättning jämfört med befolkningen i övrigt – och är det fortfarande. Handikapphistorien är också kopplad till andra sociala aspekter. Att födas med en funktionsnedsättning i en rik eller en fattig familj innebar helt olika livsvillkor, och man hade mycket olika möjligheter att försörja sig beroende på om man var man eller kvinna.

Man måste alltså komma ihåg att funktionshinder ingår i en social helhetsbild av historie- och samtidsskildringar, och man måste använda begrepp som intersektionalitet för att få en riktig bild. Det här gäller dessutom inte bara hur det var förr. Problematiken är lika aktuell i vår samtid.

Av Margareta Persson